

5. DISAIN

Ettevõtete arv:	478	ettevõtet	(2011. a)
Töötajate arv:	600	inimest	(2011. a)
Müügitulu:	12,7	mln eurot	(2011. a)

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
LÜHIKOKKUVÕTE	4
5.1. PAKKUMINE	5
5.1.1. Ettevõtete ja töötajate arv	5
5.1.2. Turu maht ja väliskaubandus	6
5.1.3. Tootedisain	7
5.2. NÕUDLUS	8
5.2.1. Siseturu nõudlus	9
5.3. ORGANISATSIOON JA FINANTSEERIMINE	12
5.3.1. Finantseerimine	12
5.3.2. Organiseeritus	15
5.3.3. Seosed teiste tegevusvaldkondadega ja loomemajanduse sektoritega	16
5.4. HARIDUS	18
5.5. TUGEVUSED, NÕRKUSED, ARENGUVÕIMALUSED JA OHUD	21
5.6. ARENGUPROGNOOS 3-5 AASTAKS	24
5.7. EKSPERDID JA ÜMARLAUD	25
Lisa 5.1. Disaini valdkonna tegevused Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK) järgi	26
Lisa 5.2. Küsitletud töötleva tööstuse ettevõtete nimistu	27
Lisa 5.3. Disaini võrgustiku kuuluvad disainibürood	30

SISSEJUHATUS

Disain on strateegiline arendusprotsess väga paljudes valdkondades, mis puudutab tooteid, teenuseid, keskkonda, kommunikatsiooni jne. Disaini oluliseks kvaliteediks on alati toote, teenuse, keskkonna ökonoomsus. Lisaks ökonoomsusele peab kaasaegne disain olema keskkonnasõbralik ja jätkusuutlik.¹ Kultuurikontekstis on disain eesmärgipärane loov tegevus².

Antud uuring annab ülevaate Eesti disaini hetkeseisust, viimase aja majandustrendidest lähtudes disainivaldkonna tegevusplaanist ja toob välja lähituleviku arenguproгноosid. Töö põhiülesandeks on disaini valdkonna majanduslike aspektide kaardistamine (ettevõtete arv, töötajate arv, müügitulu jne), kuid samas on analüüsitud disainerite hariduse võimalusi, tehtud ülevaade eesti disaini tugiorganisatsioonidest, valdkonna tugevustest, nõrkustest, arenguvõimalustest ja ohtudest.

Valdkonna analüüsimisel on kasutatud Statistikaameti ja Äriregistri andmeid, mida on täiendatud valdkonna ekspertide hinnangutega, sest statistika on jätkuvalt puudulik ja kohati ekslik. Arengusuundade prognoosimise aluseks on “Disainivaldkonna riiklik tegevusplaan 2012-2013”, mis on osa valitsuse poolt heakskiidetud “Eesti ettevõtluspoliitika 2007-2013” rakendusplaanist ja mille eesmärgiks on arendada disaini kui ettevõtluses kõrgemat lisandväärtust loovat valdkonda. Kasutatud on ka kava “Eesti kultuuripoliitika arengusuunad aastani 2020” disaini osa. Lisaks sellele on töö raames läbi viidud ekspertintervjuud disainisektoris töötavate inimestega ja töötleva tööstuse ettevõtete esindajatega.

Disaini sektori kaardistamisel on vaatluse all disainiteenust pakkuvad äriühingud, mis on Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK) alusel liigitatud koodi 74101 alla (lisa 5.1). Disainerite teenust kasutatakse pea kõigis majandusharudes, kusjuures töötlev tööstus on üheks olulisemaks disainiteenuse tarbijaks, sellest lähtuvalt uuriti tootedisaini olukorda. Palju disainereid töötab reklaami ja infotehnoloogia ettevõtetes, kus väärtust luuakse samuti läbi disaini.

Disaini valdkonna all ei analüüsita reklaamidisainerite, sisearhitektide, tarbekunstnike tegevust, kuigi paljud nende alamvaldkondade esindajad kuuluvad Eesti Disainerite Liidu liikmete hulka. Analoogselt kahe eelmise uuringuga on need kaardistatud vastavalt reklaami, arhitektuuri ja kunsti valdkonna all.

¹ Disainivaldkonna riiklik tegevusplaan 2012-2013.

² Eesti kultuuripoliitika arengusuunad aastani 2020

LÜHIKOKKUVÕTE

Äriregistri andmetel tegeles disaini valdkonnas 2011. aastal 478 ettevõtet, sealhulgas kaks mitteilundusühingut (MTÜ). Kokku oli sektoris hõivatud 600 inimest, nende seas 115 füüsilisest isikust ettevõtjat (FIE). Disainivaldkonnas tegutsevate äriühingute, MTÜ-de ja FIE-de müügitulu oli 12,7 mln eurot, sellest 12,1 mln eurot teenisid äriühingud. Antud uuring näitas, et kõige nõutavamaks disaini liigiks on graafiline disain. Kiiresti areneb teenuse ja keskkonna disain. Kaardistamise käigus uuriti lisaks disainiteenust pakkuvatele ettevõtetele olukorda tootedisaini osas. Tootjate küsitlus näitas, et tootedisaini nõudlus on suures osas välja kujunemata. Nagu varemgi on rõivatööstus tööstusharuks, kus kasutatakse kõige rohkem disainerite teenust. Samal ajal on tootedisaini potentsiaalne turg väga suur, kuna hõlmab tervet töötlevat tööstust. Positiivseks nähtuseks on see, et suurem osa tootjaid kasutab Eesti disainibüroode ja üksikute disainerite teenuseid. Tootedisaini välisturu müügi kohta võib tinglikult öelda, et see kajastub töötleva tööstuse ekspordis.

Disainivaldkonna lähiaastate peamised tegevussuunad on väljatöötatud arengukavades “Disainivaldkonna riiklik tegevusplaan 2012-2013” ja “Eesti kultuuripoliitika arengusuunad aastani 2020”. Disainivaldkonna arendamiseks on välja kujunenud tugistruktuurid (eelkõige Eesti Disainikeskus, Eesti Disainerite Liit). Mõlemad organisatsioonid on mitme rahvusvahelise organisatsiooni liikmed.

Valdkonna suurimaks rahastajaks on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, stipendiume on eraldanud ka Kultuurkapitali kujutava ja rakenduskunsti ning arhitektuuri sihtkapitalid. Lisaks sellele on Eesti Disainerite Liit saanud toetust Kultuuriministeeriumist.

Eesti ettevõtteid iseloomustab disaini seisukohalt vähene investeerimine tootearendusse, sellest tulenevalt on tootedisaini nõudlus suures osas välja kujunemata ning terviklike disainilahenduste kasutamine on vähe levinud. Valdav osa Eesti ettevõtetest ei näe disaini potentsiaali strateegiliste eesmärkide saavutamisel ja lisandväärtuse loomisel.

Disainiteenust pakkuvad disainibürood on enamuses 1-2 inimese väikeettevõtted ning see takistab arengut ja suuremate tellimuste vastuvõtmist. Viimastel aastatel on Eestis loodud disainibüroode võrgustik. Tulevikuprognoside kohaselt tuleb disainist kujundada üks peamisi Eesti ekspordikaupade ja teenuste konkurentsieeliseid. Eestis loodud rahvusvaheliselt registreeritud ning eksporditavate brändide arv peaks suurenema. Disainiettevõtted on tulevikus tugevamad ning nende käive kasvab ligi 2 korda. Eesti suuremad ettevõtted arendavad uusi tooteid ja teenuseid majasisestes disainiosakondades. Väiksematel ettevõtetel on strateegiline koostöö disainibürooga.

5.1. PAKKUMINE

5.1.1. Ettevõtete ja töötajate arv

Disainerite tegevusvaldkonda kirjeldab Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK) kood 74101 (lisa 5.1). Nagu eespool märgitud, ei käsitleta antud uuringus disaini valdkonnas sisearhitektide büroosid, nende tegevus kajastub arhitektuuri valdkonna all. Osa disainifirmasid on kodeeritud kunstialase loometegevuse (EMTAK 90031) alla. Lisaks on ekslikult kodeeritud firmasid, mille tegevusalaks on midagi muud kui disainiteenuste pakkumine (nt kirjastamine, hulgimüük). Sellest lähtudes võib öelda, et disainivaldkonna kirjeldus ei vasta täiel määral EMTAK-i koodile. Samal ajal on antud kood ainus alus disaini tegevusala andmebaasile. Analüüsimisel on kasutatud antud koodi korrigeeritud andmeid.

Tabel 5.1. Disaini valdkonna majandusnäitajad 2003., 2007. ja 2011. aastal

	2003	2007	2011	Muutus 2007/2011, +/-%
Ettevõtete arv	173	334	478	43,1
... OÜ	173	334	476	42,5
... MTÜ	-	-	2	-
Töötajate arv	400	361	600	66,2
... OÜ	400	350	476	36,0
... MTÜ	-	-	9	-
... FIE	-	11	115	-
Müügitulu (tuh €)	8 564,2	14 444,0	12 693,4	-12,1
... OÜ	8 564,2	14 290,6	12 111,6	-12,1
... MTÜ	-	-	7,4	-
... FIE-d*	-	153,4	574,4	274,4

* FIE-d on registreeritud Äriregistris, kuid andmed ettevõtlustulu ja -tulemi kohta esitatakse Maksu- ja Tolliametile, kes edastab need Statistikaametile. Statistikaameti andmetel teenis 115 füüsilisest isikust ettevõtjat disainitegevusega (EMTAK 74101) 2011. aastal ettevõtlustulu 574 tuhat eurot, kuid need andmed võivad sisaldada ka FIE-st sisearhitektide tulu.

Allikas: Äriregister, Statistikaamet

Korrigeeritud andmetel tegeles disainiga kokku 478 ettevõtet ja võrreldes 2007. aastaga on ettevõtete arv kasvanud 43%. Siinhulgas on nii disainilahenduste pakkumisele spetsialiseerunud firmad kui ka laiema tegevusalaga firmad, mille põhitegevusalaks on disain. Lisaks nendele tegeles disainiga 2011. aastal kaks MTÜ-d. Disainifirmad on jätkuvalt väikeettevõtted, enamuses 1 - 2 inimese firmad.

Korrigeeritud Äriregistri andmetel töötas 2011. aastal disainivaldkonna äriühingutes 476 inimest. Lisaks nendele oli sektoris 115 füüsilisest isikust ettevõtjat (FIE), kusjuures see arv on oluliselt suurem kui eelmise uuringu ajal. 2007. aastal esitati vaid 11 FIE andmed, nende, kes olid käibemaksukohuslased. Tervikuna oli sektoris kokku 600 töötajat, see arv on rohkem kui poole võrra

(66%) suurem kui 2007. aastal. Ekspertide hinnangul on Äriregistri andmed disainerite arvu osas alahinnatud. Mitmetel firmadel puudub aastaaruandes töötajate arv, kuid samas on näidatud müügitulu ja äritegevuse tulem. Kokkuvõttena oli firmade arv töötajate arvust suurem. Lähtudes sellest, et firmas äritegevus toimus, loetakse töötajate arv võrdseks äriühingute arvuga. Tõenäoliselt oli disainerite arv alahinnatud ka eelmise uuringu ajal, mis kaardistas 2007. aasta seisuga.

Statistikaameti 2012. aasta rahvaloenduse andmetel töötab toote- ja rõivadisaineri ametikohal 624 inimest, sealjuures ei ole nende hulgas graafilise, veebi-, teenusedisainiga jne tegelevaid inimesi.

5.1.2. Turu maht ja väliskaubandus

Äriregistri korrigeeritud andmetel ulatus disaini valdkonnas (EMTAK kood 74101) tegelevate firmade tulu 2011. aastal 12,1 mln euronit ja see langes võrreldes 2007. aastaga 12% (tabelid 5.1 ja 5.2). Languse põhjuseks on kriisiperioodil toimunud tellimuste vähenemine, millest tulenevalt langes müügitulu 2009. aastal 10,8 mln euronit. Kahel viimasel aastal on äriühingute müügitulu taas kasvanud, kuid ei ole veel jõudnud kriisieelsele tasemele. Lisaks äriühingutele teenisid 2011. aastal FIE-d tulu kokku 574 tuhat eurot (tabel 5.1). Oma panuse on andnud ka Eesti Kunstiakadeemia, mille teadus- ja arendusosakonna andmetel pakuti aastatel 2010-2012 igat liiki disainilaseid teenuseid 400 tuhat eurot eest. Analüüsitava sektoris koosneb müügitulu disainerite teenuste müügist ettevõtetele ja eraisikutele. Tellitakse erinevaid disainilahendusi ja nõustamist, kusjuures graafiline disain on jätkuvalt enim kasutatavaks disainiliigiks. Tuluallikaks on moe ja toodete disain, eriti mööbli ja sisekujunduselementide osas. Viimastel aastatel areneb kiiresti teenuste disain. Kahjuks puudub võimalus tuua välja erinevate disainiliikide müügitulu.

Müügitulu alusel andsid TOP 10 ettevõtet 2011. aastal peaaegu kolmandiku äriühingute käibest (tabel 5.2), mis on absoluutsummas ligi 4 mln eurot. Vastava EMTAK-i koodi all on näidatud nii disainilahendusi pakkuvate firmade müügitulu kui ka laiemate tegevusvaldkonnaga disainifirmad, mille põhitegevusalaks on disain. TOP 10 ettevõtte töötajad moodustavad ligikaudu 14% äriühingute töötajate arvust. See näitab, et disainiteenust pakuvad väikesed ühe-kahe töötajaga firmad.

Statistikaameti andmetel on valdav osa disainerite tegevuse müügitulust teenitud kohalikul turul, kuid kahel viimasel aastal on suurenenud müük välisurgudele. 2007. aastal moodustas müük mitteresidentidele 14% disainivaldkonna kogumüügist, järgnevatel aastatel langes see 4-5%-le. 2010. aastal eksport kasvas ja 2011. aastal moodustas eksport ligi 30% kogumüügist, ületades 2007. aasta taseme peaaegu kolmekordselt. Eesti turul tegutsevad disainerid kinnitasid, et siseturu nõudlus ei ole märkimisväärselt suurenenud, mille põhjuseks on elanikkonna suhteliselt madal ostujõud ja samuti hoiavad paljud ettevõtted disaini pealt kokku. Ekspertide hinnangul teevad Eesti disainerid üha rohkem tööd välisurule, eelkõige graafilise disaini, kommunikatsiooni ja veebidisaini osas. Siinkohal peab järjekordselt märkima, et Statistikaameti müügitulu andmetest ei saa eraldada sisekujundajate välismaalt saadud tulu.

Tabel 5.2. Suurima müügituluga disaini valdkonna äriühingud 2011. aastal

Äriühingu nimi	Müügitulu, tuh €	Töötajate arv	Asukoht
Velvet OÜ	1 201 300	28	Tallinn
Ten Twelve OÜ (tootedisain)	828 600	7	Tallinn
Velvet DP OÜ	489 500	11	Tallinn
Brand Manual OÜ	346 000	4	Tallinn
Disainikorp OÜ	220 900	3	Tallinn
Amanjeda Group OÜ (Katrín Kuldma)	218 200	1	Tallinn
Areal Disain OÜ	200 400	3	Tartu
Kromo Disain OÜ	147 500	2	Tallinn
DF OÜ	131 585	3	Tallinn
Inox DM OÜ	117 499	3	Tallinn
KOKKU TOP 10	3 901 484	65	
KOKKU	12 111 600	476	
	<i>TOP 10 osakaal, %</i>	<i>32,2</i>	<i>13,7</i>

Allikas: Ärireister, EKI arvutused

Disainivaldkonna arendamiseks on Eesti Disainerite Liit asutanud Eesti Disaini Maja, mille ülesanneteks on edendada Eesti autoridisaini müüki nii kohalikul kui välisurul, algatada uusi tootearendusi ja eksportida kvaliteetset Eesti tootedisaini. Aktiivseks koostööpartneriks Eestile on Soome, kellega on ühiselt loodud uusi projekte ja tooteid. Tihe koostöö toimub ka Prantsusmaaga. Viimastel aastatel on Eesti disainerid aktiivselt võtnud osa erinevatest üritustest ja näitustest:

- korduvalt osaleti St Etienne Disainibiennialil ning Maison&Objekt sisustusmessil;
- 2010. aastal osaleti Normandia kultuurifestivalil Boreales, kus pandi välja näitus Design Estonia;
- 2011. aasta juulis avati Helsingis Eesti uuemat autoridisaini tutvustav näitus;
- 2012. aasta septembris toimus Helsingis Eesti Disaini Maja galerii kollektsiooni esitus. Kollektsioon koosnes Eesti disainerite poolt loodud esemetest, mida tootsid kohalikud ettevõtted. Näidati mööblit, valgusteid, sisustustekstiile ja sisustusaksessuaare.

Samal ajal puudub endiselt riiklik statistika imporditud disainilahenduste, disainesemete jne kohta.

5.1.3. Tootedisain³

Põhiliseks tootedisaini tarbijaks on töötlev tööstus, kus 2011. aastal tegutses ligi 5500 ettevõtet. Nii Eestis kui rahvusvaheliselt puudub statistika, mis näitaks töötlevas tööstuses hõivatud disainerite arvu ja nende poolt loodud lisandväärtuse osakaalu toodangu mahus.

Antud töö üheks ülesandeks oli uurida, kui palju on tootedisainereid rakendatud tööstusettevõtetes. Selleks viidi läbi rohkem kui 55 ettevõtte küsitlus (küsitletud ettevõtted lisas 5.2), mis näitas, et ligi pooltes ettevõtetes tegeleb disainiga 1-2 inimest. Üksikutes suuremates ettevõtetes on disainereid rohkem. Küsitletud 55 ettevõttes töötab kokku 85 disainerit või sellega seotud spetsialisti, nende seas disainer-konstruktorid (tabel 5.3). Rõiva- ja plasttoodete tööstus (aknakatted) on harud, kus kasutatakse ettevõttesisest tootedisaini kõige intensiivsemalt. Kõige suurem disainerite üksus tegutseb rõivatööstuse ettevõttes AS Baltika Grupp, kus töötab 30 disainerit. Ettevõtte ühines 2012. aastal AS Bastioniga, mistõttu on disainerite arv kasvanud võrreldes eelmise uuringuga, mil ettevõttes töötas 24 disainerit. Aknakatete tootja AS Sunorek on disainerite arvu järgi teisel kohal. Teiste tööstusharude ettevõtted kasutavad disainerite teenust oluliselt vähem. Mitmed toiduainete tootjad (nt AS Tere, AS Kalev) on palganud pakendidisainereid.

Tabel 5.3. Küsitletud⁴ töötleva tööstuse ettevõtted disainerite arvu järgi 2012. aastal

Äriühingu nimi	Disainerite arv
AS Baltika Grupp	30
AS Sunorek	16
AS Linette	5
AS Tere	3
AS Kalev	2
AS T&T Mang	2
OÜ Aquator	2
AS Ilves-Extra	2
AS Narma	2
OÜ Delux	2
OÜ Valley	2
OÜ Samelin	2
Kokku 12 ettevõtet	70
KOKKU 55 ettevõtet	85

Allikas: EKI küsitluse andmed

³ Tootedisain on valdkond, mis tegeleb igapäevaste toodete loomise ja kujundamisega.

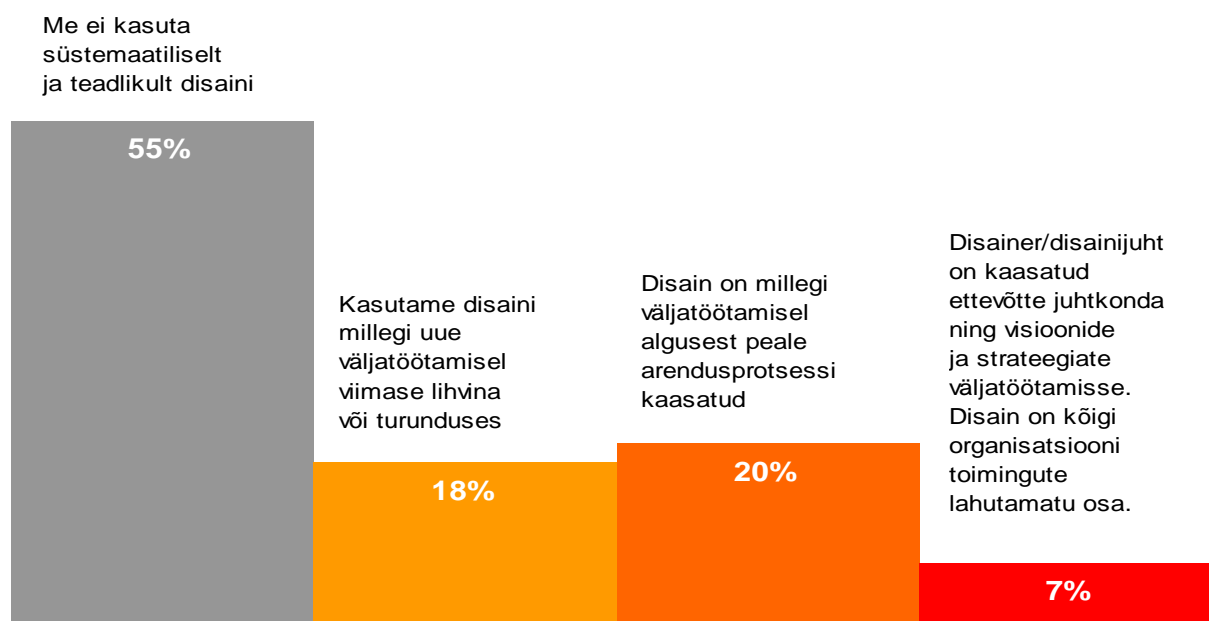
⁴ E-posti teel viidi küsitlus läbi 16-21.01.2013; telefoniküsitlus viidi läbi 18-21.02.13. Valim koosnes 55 töötleva tööstuse ettevõttest, valim on toodud lisas 2. Küsitleti erinevate tööstusharude ettevõtteid, valimis on suurem osakaal rõiva-, tekstiili-, mööblitootmisel ning toiduainete- ja joogitööstusel.

5.2. NÕUDLUS

5.2.1. Siseturu nõudlus

Ekspertide hinnangul on kõige suurem nõudlus disainibüroode poolt pakutavale graafilise disaini teenusele ja eriti firmastiili ja visuaalse identiteedi loomisele. Graafilist ja veebidisaini kasutatakse peaaegu kõigis majandussektorites, kaasaarvatud avalikus sektoris. Kasvab nõudlus teenuste disainile, mis muudab teenused kasutajale mugavamaks ja atraktiivsemaks, suuremat huvi tuntakse ka keskkonna disaini vastu. TNS Emori uuring “Disainikasutus Eesti ettevõtetes ja sihtasutustes” näitab, et viimase 2 aasta jooksul on 63% küsitatud 400 ettevõttest kasutanud mingit liiki disaini, kusjuures graafilist disaini kasutas 42% ettevõtetest ja toote/tööstusdisaini 20% ettevõtetest. Statistikaameti andmetel kasvasid 2011. aastal töötlevas tööstuses teadus- ja arendustegevuse kulud tervikuna 155 mln euronit (2007. a 27,4 mln eurot). Samal ajal ei ole tööstusharudes, kus on rakendatud kõige rohkem disainereid, teadus- ja arendustegevuse kulutused oluliselt kasvanud. Nii kulutati tekstiili- ja rõivatööstuses teadus- ja arendustegevusele 2011. aastal 6,4% rohkem võrreldes 2007. aastaga, samas mööblitööstuses vähenesid kulutused teadusele ja arendusele koguni 51% võrreldes 2007. aastaga. Sellest võib järeldada, et disainile ei ole märkimisväärselt panustatud. Seda kinnitab ka eelnimetatud TNS Emori uuring, mille järgi vaid 15% ettevõtetest on kaasanud disainereid läbivalt kogu arendustöösse. Kõige sagedamini kaasatakse disainereid rakendamise või turunduse faasis (36% ettevõttest). Enam kui pooltel ettevõtetel (60%) puudub disainiprojektide eelarve, ligikaudu kolmandikul (31%) sisaldub see turunduse eelarves ning vaid 5% ettevõtetest tootearenduse eelarves. Kokkuvõttes paigaldavad rohkem kui pooled Eesti ettevõtted end esimesele, kõige väiksema disainikasutusega astmele (joonis 5.1).

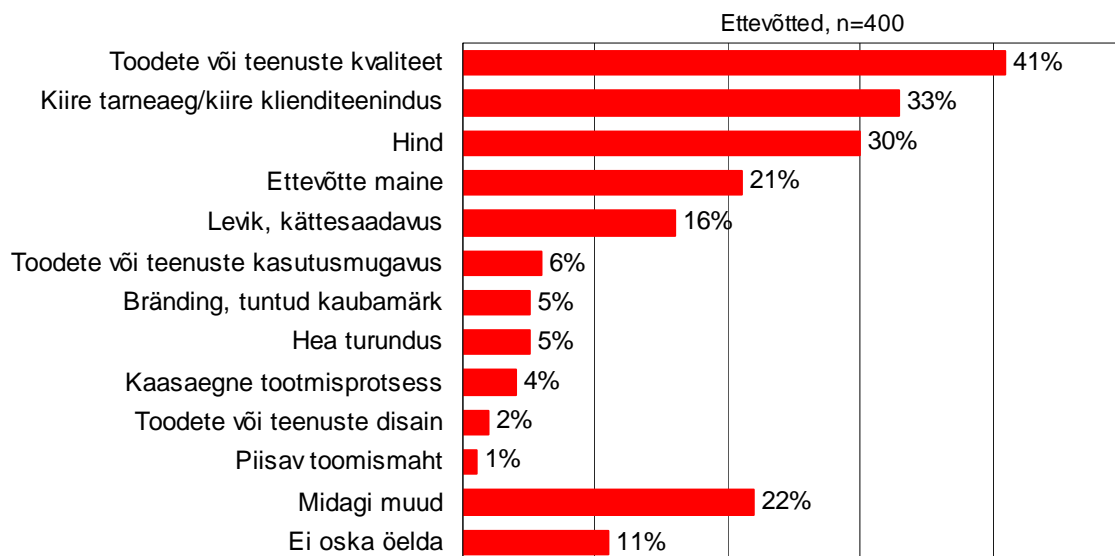
Joonis 5.1. Ettevõtete positsioon disainiredelil



Alikas: TNS Emor. “Disainikasutus Eesti ettevõtetes ja sihtasutustes”. 2013.

EKI poolt läbiviidud ettevõtete küsitluse kohaselt koondasid mitmed tootjad kriisiperioodil disainerite kohad ning kasutasid vajadusel disainibüroodelt või üksikutelt disaineritelt sisseostetud teenuseid. Tihti ostavad teenust ka ettevõtted, kus on omad disainerid olemas. Positiivne on see, et varasemast rohkem kasutatakse Eesti disainerite teenust, välismaalt sisseostetud või emettevõtte poolt väljatöötatud lahendusi kasutavad vaid üksikud küsitletud tootjad. Osa ettevõtteid teeb koostööd mitme disainibürooga või kombineerib büroode ja üksikute disainerite teenuseid. Väiksemad ettevõtted kasutavad tellija poolt väljatöötatud disainilahendusi (nt kingituste disainimine). Pooled küsitletud ettevõtete esindajatest leidsid, et nende toodang ei vaja professionaalsel tasemel disainimist ning vähesed tootmisettevõtete juhid pidasid disaini oluliseks lisandväärtuse loojaks, aga mitte lisakuluks. Kõige rohkem märgiti graafilise disaini kasutamise vajadust logode ja identiteedi väljatöötamisel. Seda kinnitab ka TNS Emori uuring, mille kohaselt marginaalne osa ettevõtetest näeb toote/teenuse disainis või kasutusmugavuses olulist konkurentsieelist (joonis 5.2).

Joonis 5.2. Ettevõtete peamine konkurentsieelis teiste samalaadsete ettevõtete ees

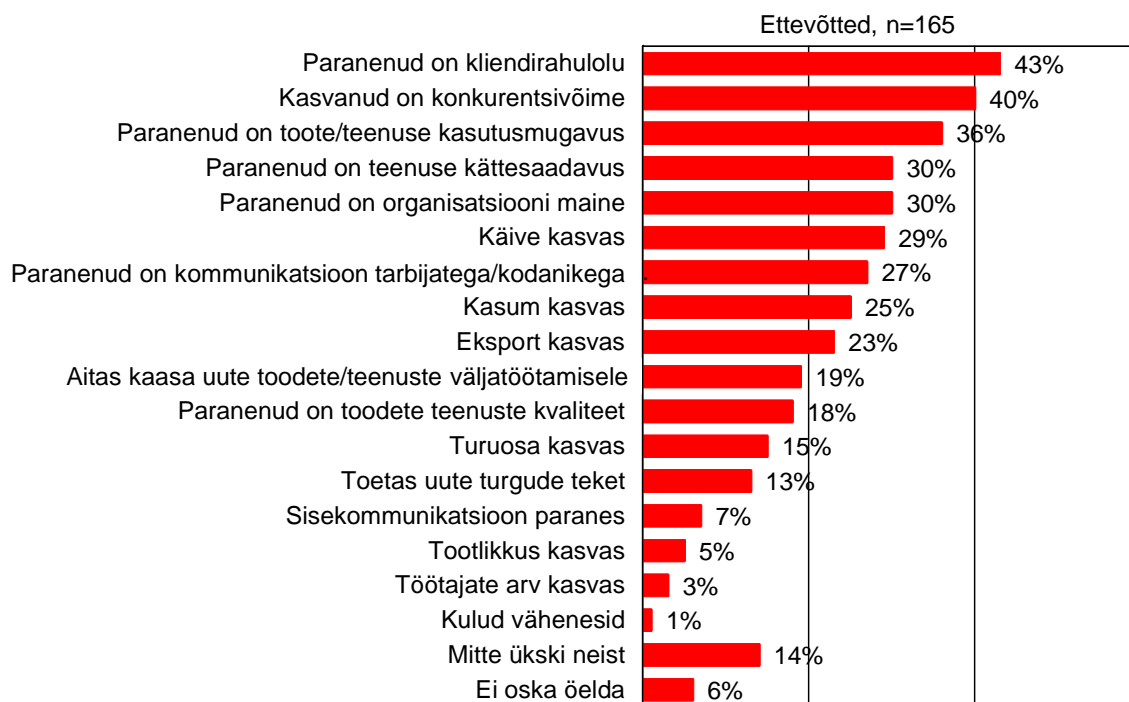


Allikas: TNS Emor. "Disainikasutus Eesti ettevõtetes ja sihtasutustes". 2013.

Samal ajal pakuvad ettevõtetele, kes on huvitatud disaini rakendamisest toodete ja teenuste arendamisel, mitmeid programme ja teenuseid Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) ja Eesti Disainikeskus (EDK).

Vastavalt TNS Emori uuringule hindasid ettevõtted professionaalsete disainerite kasutamisest saadud kasu järgmiselt:

Joonis 5.3. Disaini kasutamisest saadud kasu viimase kahe aasta jooksul



Allikas: TNS Emor. "Disainikasutus Eesti ettevõtetes ja sihtasutustes". 2013.

Tinglikult võib öelda, et tootedisaini müük välisurule kajastub tööstustoodangu ekspordis. Selleks, et Eesti tootedisain muutuks eraldiseisvaks ekspordipotentsiaali omavaks valdkonnaks, peab Eesti müüma välisurule kõrgelt disainitud tööstustoodangut, see võimaldaks tulevikus iseisvat disainiteenuste ekspordi. Omakorda tootedisaini import kajastub tööstustoodangu impordis.

5.3. ORGANISATSIION JA FINANTSEERIMINE

5.3.1. Finantseerimine

Disainiettevõtted teenivad põhilise tulu äritegevusest. Samal ajal toetab riik valdkonna arendamist aasta-aastalt üha rohkem.

Kultuuriministeerium eraldab toetusi tunnustatud loomeliitudele. Alates 2009. aastast on tunnustatud loomeliiduks Eesti Disainerite Liit (EDL). 2011. aastal eraldati EDL-le loometoetuste ja stipendiumite maksmises 17,9 tuhat eurot ja 2012. aastal 16,3 tuhat eurot.

Tabel 5.4. Loovisikute ja loomeliitude seaduse alusel riigieelarvest eraldatud toetused Eesti Disainerite Liidule aastatel 2009–2012, (tuh €)

Aasta	Toetuse suurus
2009	15,2
2010	16,8
2011	17,9
2012	16,3

Allikas: *Kultuuriministeerium*

Riik toetab disaini valdkonda läbi *Eesti Kultuurkapitali*. Eesti Kultuurkapitali stipendiumid disaini valdkonnale sisalduvad osaliselt arhitektuuri sihtkapitali ja osaliselt kujutava- ja rakenduskunsti sihtkapitali eraldistes. Arhitektuuri sihtkapitalist on toetatud Eesti Disainerite Liidu, Eesti Disainikeskuse ja Disainiöö tegevust. Nendest vahenditest finantseeriti:

- osalemist välismaal toimuvatel erialaüritustel;
- seminaride, konverentside, töötubade, teadusürituste korraldamist;
- rahvusvaheliste erialaorganisatsioonide aastamaksude tasumist;
- õpinguid välisriikides magistri- või doktoriõppe tasemel;
- õppepraktika ja reiside lisarahastamist;
- erialatrükiste ja uurimuste väljaandmist, kusjuures eelistatud on autorite honorarid.

Kujutava- ja rakenduskunsti sihtkapitali stipendiumitega on toetatud Eesti Disainerite Liitu, Eesti Disainikeskust ja alates 2009. aastast Eesti Moedisaini Liitu. Rahastamise eesmärkideks olid:

- BRUNO näituse korraldamine;
- BRUNO auhind/trofee;
- Eesti tootedisainerite kataloogi väljaandmine;
- Eesti disaini väljapanek Helsingi disaininädalal;
- näituse "INDEX" rent;

- Eesti disaini näituse korraldamine;
- konkursi “Väike Asi” korraldamine;
- seminari “Design Matters” korraldamine;
- välislähetuste kulud.

2011. aastal toetas Eesti Kultuurikapital disainivaldkonda 159 tuhande euroga, millest 131 tuhat eurot tuli arhitektuuri sihtkapitalist ja 28 tuhat eurot kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitalist. 2012. aastal kasvasid eraldised disaini valdkonnale võrreldes eelmise aastaga 8% ja olid kokku 172 tuhat eurot.

Tabel 5.5. Eesti Kultuurkapitali stipendiumid aastatel 2008–2012, tuh €

Institutsioon	2008	2009	2010	2011	2012
Kujutava ja rakenduskunsti sihtkapitali stipendiumid					
Eesti Disainerite Liit	4,0	1,7	6,4	8,5	0,9
Eesti Disainikeskus MTÜ	4,1	5,5	20,8	16,,5	26,0
Eesti Moedisaini Liit	-	3,4	1,6	3,0	1,4
Kokku	8,1	10,6	28,,8	28,0	28,3
Arhitektuuri sihtkapitali stipendiumid					
Eesti Disainerite Liit	92,8	78,5	88,,7	103,6	111,8
tegevuskulud	30,7	36,6	44,7	36,4	51,0
Eesti Disainikeskus MTÜ	6,0	34,5	18,0	4,5	4,5
Disainiöö MTÜ	12,8	21,7	13,4	19,8	-
Eraisikud	3,2	6,7	49,0	3,2	27,7
Kokku	114,8	141,4	169,1	131,1	144,0
STIPENDIUMID KOKKU	122,9	152,0	197,9	159,1	172,3

Allikas: Eesti Kultuurkapital

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) loodi 2000. aastal ja see on riikliku ettevõtluse tugisüsteemi üks suuremaid institutsioone, mille ülesandeks on ettevõtluse- ja regionaalpoliitika edendamine Eestis. EAS eraldab ettevõtjatele, teadusasutustele, avalikule ja kolmandale sektorile mitmeid rahalisi toetusi. Aastatel 2009-2012 on disainivaldkonnale eraldatud:

- teadmiste ja oskuste arendamise toetust;
- alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetust;
- loomemajanduse tugistruktuuride toetust;
- välismessitoetust;
- innovatsiooniosakute toetust;
- eksporditurunduse toetust;
- ekspordi arendamise toetust;
- starditoetust;
- baasfinantseerimist teadmiste- ja tehnoloogiasirdele ning toetatud eriprojekte.

Viimase meetmega on toetatud EKA Spinno-2 (2009. aastal) ja EKA Spinno-3 (2011. aastal) projekte. Spinno on Euroopa Liidu tõukefondi programm. Projekti eesmärgiks on Eesti Kunstiakadeemia kompetentside ja potentsiaali tutvustamine avalikkusele ning teadus-arendustegevuse väljundite rakendamine ettevõtluses jt sektorites.

Kokku on aastatel 2008-2011 EAS-i poolt disainiga tegelevatele firmadele eraldatud 1,2 miljonit eurot. Kui võtta arvesse 2012. aastal eraldatud summad, siis olid aastatel 2008-2012 eraldised disaini valdkonnale 1,3 miljonit eurot (tabel 5.6). Nendest rahalistest vahenditest on 358 tuhande euroga toetatud Spinno Euroopa Liidu tõukefondi programmi.

Tabel 5.6. EAS-i toetused* disainivaldkonna ettevõtetele aastatel 2008–2012, tuh €

Skeemi nimetus	2008	2009	2010	2011	2012
Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetus	2,3	30,9	40,0	26,1	-
Välismessitoetus	-	32,2	18,9	-	-
Teadmiste ja oskuste arendamise toetus	-	5,8	18,3	4,7	-
Loomemajanduse tugistruktuuride toetus	-	-	251,8	225,0	-
Innovatsiooniosakute toetusmeede	-	-	20,3	30,1	12,0
Eksporditurunduse toetus	-	-	79,3	-	-
Ekspordi arendamise toetus	-	-	-	85,0	-
Starditoetus	-	-	-	17,6	21,0
Teadmiste- ja tehnoloogiasiirde baasfinantseerimise ja eriprojektide toetamine (2007-2013); EKA	-	237,4	-	120,5	-
KOKKU	2,3	306,3	428,6	509,0	33,0

* otsustatud finantseerida

Allikas: Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus

EAS pakub tootmisettevõtetele kahte disainialast toetust.

1. Disainijuhtimise toetamise meede, mille raames saab

Ettevõtte saab taotleda toetust professionaalse konsultandi kaasamiseks kuni 12 kuud kestvale disainijuhtimise alasele nõustamisprojektile.

2. Innovatsiooniosak

Alates 2012. aasta juulist kuuluvad disainerid innovatsiooniosaku teenuseosutajate ringi, mis võimaldab väikese ja keskmise suurusega ettevõtetel uute toodete ja teenuste väljatöötamisel ning tehnoloogiate arendamisel teha koostööd eesti disaineritega.

Lisaks eeltoodule on Haridusministeerium läbi SA Archimedes toetanud Eesti Disainikeskuse projekti “Praktilised tootearendamise töötoad gümnaasiumi astme õpilastele” summas 81 600 eurot.

5.3.2 Organiseeritus

Disainivaldkonnas on loodud ja tegutsevad mitmed tugiorganisatsioonid.

Eesti Disainerite Liit (EDL) loodi 1989. aastal eesmärgiga ühendada ja esindada eesti disainereid. Organisatsiooni kodulehekülje põhjal kuulub liitu 116 toote-, mööbli-, moe-, tekstiili- ja graafilist disainerit. Kuna EDL-i peamiseks eesmärgiks on oma liikmete professionaalsete oskuste kõrge kvaliteedi tagamine, siis keskendub liit suures osas disainerite kutsealaste teadmiste arendamisele. EDL-i ülesanneteks on teha ühiskonnas selgitustööd disaini tulemuslikkusest, korraldada näitusi, konkursse, seminare, töötubasid, osaleda diskussioonides Eesti disaini arengustrateegia loomisel ning loomemajanduse arendamisel. Alates 2006. aastast korraldab EDL disainifestivali Disainiöö, mis annab disaineritele ja teistele loomevaldkondade esindajatele võimaluse demonstreerida oma loomingut. Iga kahe aasta tagant annab EDL välja Eesti disaini auhinda BRUNO, mille käigus selgitatakse välja parim tootedisain, parim disainiprojekt ning eeskujulik disainijuhtimine. EDL on mitme rahvusvahelise disaini katusorganisatsiooni (nt ICSID – International Council of Societies of Industrial Design, BEDA – Bureau of European Design Associations, EIDD – Design for All European) liige.

Eesti Disainikeskus (EDK) loodi 2008. aastal ning selle asutajateks olid Eesti Kunstiakadeemia, Tallinna Tehnikaülikool, Eesti Disainerite Liit ja Eesti Disaini Instituut. EDK strateegilisteks eesmärkideks on disainerite ja disainibüroode ettevõtlusalaste kogemuste suurendamine, disainikasutuse toetamine ettevõtetes ja avalikus sektoris. Nende eesmärkide täitmiseks osaleb EDK riiklike poliitikate kujundamisel, mis võimaldaks läbi riiklike regulatsioonide soodustada disaini kasutamist. Näiteks oli EDK Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi strateegiliseks partneriks Disainivaldkonna riikliku tegevusplaani 2012-2013 elluviimisel. Koostöös EAS-iga valmistati ette disainijuhtimise alane nõustamisteenuse toetusmeede, mis käivitus 2012. aasta alguses.

EDK ja EDL eestvedamisel valmis dokument “Eesti disainipoliitika arengusuunad aastani 2020. Teesid”, mis on sisendiks “Kultuuripoliitika arengusuunad aastani 2020” koostamisel. Lisaks sellele on EDK disainialaste teadmiste ja oskuste koguja, info vahendaja, tõstes selle kaudu teadlikkust Eesti disainist kodu- ja välismaal. Samuti aidatakse kaasa disainiprotsessi õpetamisele Eesti üldhariduskoolides (disaini ja tootearenduse töötoad), kasutades selleks SA Archimedes rahalisi vahendeid.

Ettevõtetele, mis soovivad alustada disaini rakendamist toodete ja teenuste arendamisel, pakub keskus koolitus- ja nõustamisprogrammi Disainivedur, mille läbimine aitab mõista disaini võimalusi oma toodete ja teenuste loomisel ja arendamisel. Eesti Disainikeskus on koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning EAS-iga käivitanud pilootprojekti Disainibuldooser, mille eesmärgiks on tõsta Eesti ettevõtete võimekust ja ekspordipotentsiaali läbi disaini.

2010. aasta kevadel loodi Eesti disainibüroode võrgustik, mille ülesandeks on koondada ja tutvustada disainibüroosid Eesti ettevõtjatele ning arendada ühiseid eksporditegevusi. Selleks koostati Eesti disainibüroode kataloog, mis koondab 35 firmat (lisa 5.3).

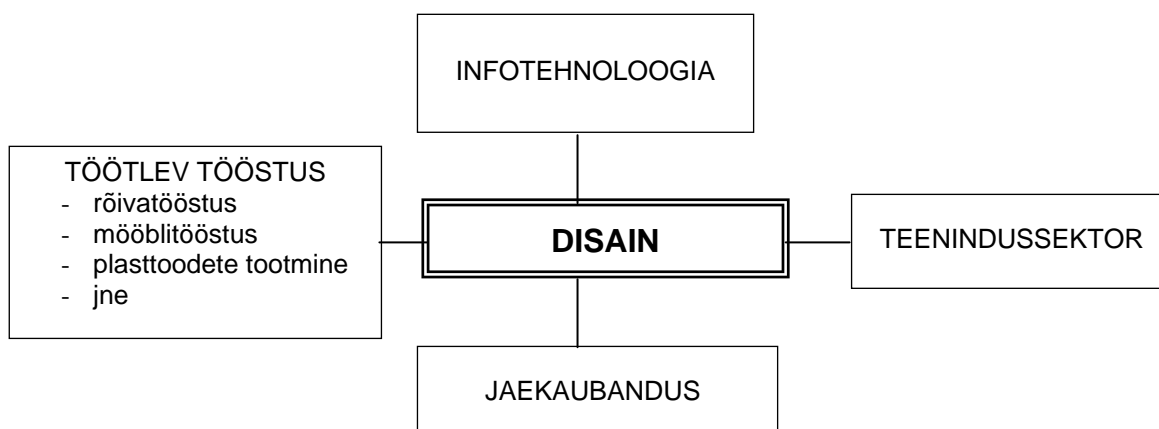
Rahvusvaheline koostöö ja infovahetus soodustab disainiettevõtete edasist arengut, mistõttu on EDK mitme rahvusvahelise disainivõrgustiku liige (European Design Training Inkubator, Sharing Experience Europe, Design Management Institute).

2009. aasta septembris Tallinnas Baltika kvartalis avas ukseid Loomeinkubaator. Alustavaid disaini- ja loomettevõtteid ühendavasse inkubaatorisse kuuluvad moedisainerid ning teised loomevaldkonnas tegutsejad.

5.3.3 Seosed teiste tegevusvaldkondadega ja loomemajanduse sektoritega

Disaini valdkond on seotud paljude tegevusaladega. Tootedisain on otseselt seotud töötleva tööstusega (joonis 5.4). Kõige rohkem kasutatakse oma disainereid rõiva-, mööbli- ja plasttoodete tootmises (AS Sunorek – aknakatted; AS Balteco, AS Aguator – vannid). Paljud tööstusettevõtted vajavad pakendidisaini, mis suures osas ostetakse sisse disainibüroodelt või reklaamiagentuuridelt. Disainerite teenust kasutatakse ka infotehnoloogias, jaekaubanduses ja teistes teenindusharudes, mille tulemusel areneb teenusedisain kiiresti.

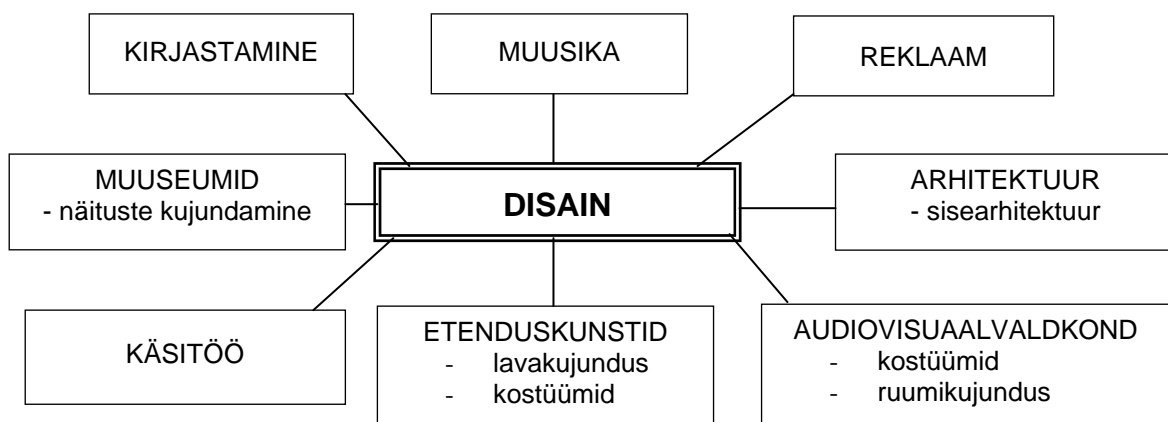
Joonis 5.4. Disaini seosed teiste tegevusvaldkondadega



Disain on seotud ka teiste loomemajanduse sektoritega. Väga tihe seos on disaini ja reklaami valdkondade vahel (joonis 5.5). Disainibüroode ja reklaamiagentuuride tegevus kattub tihti ja seda peamiselt graafilise ja veebidisaini teenuste osas. Disainisektoriga on tihedalt seotud käsitöövaldkond, kuna paljud Eestis tegutsevad disainerid valmistavad oma disainitud toodangu käsitööst.

Disainimist kasutatakse ka teistes loomemajanduse sektorites. Lavakunst vajab kostüümide disaini, muusikavaldkond kasutab disainerite abi visuaalse identiteedi väljatöötamisel, trükindus küljendamises. Laialdaselt on levinud disainerite ja sisearhitektide koostöö.

Joonis 5.5. Disaini seosed teiste loomemajanduse sektoritega



5.4. HARIDUS

Aastatel 2008-2011 pakkus disainialast haridust viis kõrgkooli. Nendel aastatel omandas disainialase hariduse 632 inimest (tabel 5.7). Kõige rohkem oli Eesti Kunstiakadeemia (EKA) lõpetajaid (316 inimest), nende seas 259 bakalaureuseõppe lõpetajat ja 57 magistranti. Eesti Ettevõtluskõrgkooli Mainor, mis annab rakenduskõrghariduse, lõpetas 147 inimest. Tartu Kõrgema Kunstikooli, mis annab samuti rakenduskõrghariduse ja Euroakadeemia lõpetajaid oli märgatavalt vähem. Tehnikakõrgkool valmistab ette disainerite assistente ning selle eriala on omandanud 43 õppijat.

Tabel 5.7. Eesti Kunstiakadeemias (EKA), Eesti Ettevõtluskõrgkoolis Mainor, Tartu Kõrgemas Kunstikoolis (TKK), Euroakadeemias ja Tallinna Tehnikakõrgkoolis disaini erialadel lõpetanute arv aastatel 2008–2011

	EKA	Mainor	TKK	Euro-akadeemia	Tehnika-kõrgkool	Kokku
Tootedisain	42	-	-	-	-	42
Graafiline disain	104	-	-	-	-	104
Tekstiilidisain	15	-	28	-	-	43
Moedisain	23	-	-	45	-	68
Moestilistika	10	-	-	-	-	10
Disain ja rakenduskunst	28	-	-	-	-	28
Tekstiili-, moe- ja nahakunst	28	-	-	-	-	28
Sisearhitektuur ja mööblidisain	66	-	-	-	-	66
Nahadisain ja restaureerimine	-	-	22	-	-	22
Mööbel ja restaureerimine	-	-	31	-	-	31
Disain loovettevõtluses	-	147	-	-	-	147
Rõivaste tehniline disain	-	-	-	-	35	35
Rõivaste tehniline disain ja tehnoloogia	-	-	-	-	8	8
Kokku	316	147	81	45	43	632

Allikas: EHIS

Ekspertide, eriti disainerite endi hinnangul on disainialase kõrghariduse omandamine koondunud kahte õppeasutusse – Eesti Kunstiakadeemiasse ja Tartu Kõrgemasse Kunstikooli. EKA disaini teaduskonnas õpetatakse järgmisi erialasid: tootedisain, graafiline disain, ehte- ja sepakunst, keeraamika, klaasikunst, moedisain, nahakunst, tekstiilidisain. Tootedisaini osakonna õppekava annab üliõpilastele professionaalsed teadmised ja oskused töötamiseks nii tootedisaini kui ka kesk-konnadisaini valdkondades. Klaasikunstniku eriala eesmärgiks on koolitada võimalikult universaalsete oskustega, laiade valikuvõimalustega spetsialiste, kes võivad olla nii vabakutselised loovkunstnikud kui klaasidisainerid, seda nii tööstuses kui stuudioklaasi alal. Moodi on EKA-s

õpetatud rohkem kui 70 aastat. Õppekava koosneb erialamoodulitest, mis pakuvad nii loovat ja kaasaegset kui ka moetööstusega seotud õpetust. EKA nahakunsti osakond sai alguse 1917. aastal. Praegu antakse osakonnas rahvusvaheliselt heakskiidetud akadeemilist kõrgharidust nahakunsti, aksessuaari- ja köitedisaini erialal. Tekstiilidisaini õppekava omandanud inimesed võivad tegeleda nii autoriloominguga kui kaasaegse disainiga. 2010/2011 õppeaastal käivitati Eesti Kunstiakadeemia ja Tallinna Tehnikaülikooli ühine rahvusvaheline magistritaseme õppekava “*Design and Engineering / disain ja tootearendus*”, mille eesmärgiks on siduda teadus, tehnoloogia ja disain ühtseks distsipliiniks. Õppekava oluliseks osaks on praktilised tootearendusprojektid, mis viiakse ellu koos kohalike ettevõtetega. Vajaduse õppekava loomise järele on tinginud Eesti ettevõtete arendustegevuse killustatus, vähene integreeritus ja disaini pea olematu kasutus äriideede ja tehnoloogilise innovatsiooni arendamisel.

Tartu Kõrgemas Kunstikoolis disaini või sellega seonduvat haridust on võimalik omandada pea kõikides osakondades. Nahadisaini osakonna disaini suunamoodul annab süvendatud teadmised nahkaksessuaaride ja -rõivaste disainist ning teostuse viisidest. Mööblisosakonna disainisuuna eesmärk on koolitada spetsialiste mööbli kujundamiseks/teostamiseks orienteeritusega väike- ja keskmise suurusega ettevõttele, välistamata koostööd suurtööstustega. Tekstiiliosakonna eesmärk on koolitada oma eriala professionaalsel tasemel valdavaid tekstiilikunstnikke ja disainereid, kes on võimelised töötama tekstiili või moe valdkonnas. Skulptuuriosakonna disainimoodul keskendub enam kaasaegsele vormi- ja materjalikäsitlusele. Maalingute disaini suunamoodul lähtub süvendatult interjööri spetsiifikast. Meedia ja reklaamikunsti õppekavas on disainiga seotud kaks plokki – meedia disain ja interaktiivne disain.

Lisaks kõrgharidusele sai omandada disainialase kutsehariduse (tabel 5.8). Aastatel 2008-2011 õpetas Tartu Kunstikool välja 19 dekoraator-stilisti. Kuni 2009. aastani said antud kooli õppijad omandada kunstilise kujundaja eriala, alates 2010. aastast on igal aastal väljaõpetatud kujundusgraafikuid, kuid see on olnud ülemineku kava. 2010. aastal avati uued disainivaldkonna erialad, mis põhinevad kaasaegsetel kutseõppe riiklikel õppekavadel. Rakenduskunsti Erakooli lõpetas 17 disainerit ja 14 ruumikujundaja assistenti. Kuressaare Ametikooli lõpetajate seas oli 80 kunstilist kujundajat ja 11 teabegraafikut. Lisaks eeltoodule omandas 8 inimest Informaatika ja Arvutustehnika Koolis arvutigraafiku eriala.

Arvestades teenusedisaini kiiret arengut käivitas Tartu Ülikooli Pärnu Kolledž magistriprogrammi “Teenuste disain ja juhtimine”, kusjuures esimesed magistrandid lõpetavad õpingud käesoleval aastal. Pärnu Kolledžis on võimalik õppida ka “Heaolu- ja spaateenuste disaini ja juhtimist” kuid ka sellel alal lõpetajaid veel ei ole.

Tabel 5.8. Kutseõppeasutustes disaini erialadel lõpetanute arv aastatel 2009–2011

	Tartu Kunstikool	Rakendus- kunsti Era- kool	KuressaareA metikool	Informaatika ja Arvutus- tehnika Kool	Kokku
Dekoraator stilist	19	-	-	-	19
Kujundusgraafika	21	-	-	-	21
Kunstiline kujundamine	41	-	80	-	121
Disain	-	17	-	-	17
Ruumikujundaja assistent	-	14	-	-	14
Arvutigraafika	-	-	-	8	8
Teabegraafika	-	-	11	-	11
Kokku	81	31	91	8	211

Allikas: EHIS

5.5. TUGEVUSED, NÕRKUSED, ARENGUVÕIMALUSED JA OHUD

Tugevused

- On loodud “Disainivaldkonna riiklik tegevusplaan 2012-2013”, mis kuulub Eesti ettevõtluspoliitika 2007-2013 koosseisu
- Disainivaldkonna arendamiseks on välja kujunenud tugistruktuurid, eelkõige Eesti Disainikeskus, Eesti Disainerite Liit
- Hästi töötav rahvusvaheline võrgustik ning Eesti Disainerite Liit on rahvusvaheliste disaini katuseorganisatsioonide ICSID – International Council of Societies of Industrial Design, BEDA–Bureau of European Design Associations, EIDD Design For All Europe ja Europe Design Management auhinna ühingu liige
- Eesti Disainikeskus on European Design Training Incubator, Sharing Experience Europe, Design Management Institute liige
- On olemas tugev graafiline disain ning tellimused ja raha
- On tekkinud tootedisaini bürood, mis on hakanud järjest rohkem koostööd tegema nii omavahel kui tootmisettevõtetega. Kõik viimastel aastatel Eesti Kunstiakadeemia tootedisaini lõpetajad on saanud erialasele tööle
- Disain on varasemast paremini nähtav, näiteks igal aastal viiakse läbi Disainiöö
- Eestis on pikaajaline (alates 1914. aastast) traditsioonidel põhinev disainiharidus ning kõik kõrgkoolid tahavad õpetada disainierialasid

Nõrkused

- Valdav osa Eesti ettevõtetest ei näe disaini potentsiaali strateegiliste eesmärkide saavutamisel ja lisandväärtuse loomisel
- Üdiselt iseloomustab Eesti ettevõtteid disaini seisukohalt vähene investeerimine tootearendusse, sellest tulenevalt on tootedisaini nõudlus suures osas välja kujunemata ((va kommunikatsioonidisain) ning terviklike disainilahenduste kasutamine on vähe levinud
- Disainiteenust pakkuvad disainibürood on enamuses 1-2 inimese väikeettevõtted ning see takistab arengut ja suuremate tellimuste vastu võtmist
- Disainivaldkonna ettevõtete ekspordivõime on nõrk. Eesti disain on rahvusvahelisel turul tundmatu
- Mitmed organisatsioonid tegelevad Eesti disaini tutvustamisega rahvusvahelisel areenil, samas puudub süsteemne strateegia ja tegevuskava. Osapooltevaheline koostöö on lünklik

ning riiklike institutsioone eesti disaini rahvusvahelisse tutvustamisse sisuliselt kaasatud ei ole

- Disaini- ja kunstihariduse riiklik mittetoetamine ning disainihariduse alarahastus on viinud olukorrani, kus disaini arenduseks pole ressursi. Uued õppekavad on head, kuid ei ole vajalikke õppejõude
- Intellektuaalse omandi madal teadlikkus nii ettevõtjate kui disainerite poolt

Arenguvõimalused

- Disaini strateegia koostamine aastateks 2014-2020 ja edaspidisteks järgnevatel perioodideks koos piisava eelarve ning tegusa meeskonnaga
- Väikese kodumaise nõudluse tingimustes (eriti tööstusdisaini osas) peab otsima ekspordivõimalusi. See tähendab oluliselt paremat pakutava toote/teenuse kvaliteeti ning finantstuge (loomemajanduse tugistruktuuride raames) välisurgudele sisenemiseks, mis aitaks osaleda rahvusvahelistel hangetel ning müüa üksikute disainerite ja disainibüroode tooteid/teenuseid välismaistele potentsiaalsetele klientidele. Selle tulemusena kujuneks Eesti disaini rahvusvaheline maine
- Disainibüroode arengu ja ekspordialaseks nõustamiseks on tarvilik koolitada ettevõtluskonsultante, kes tunnevad disaini, intellektuaalomandi jt arendustegevustega seotud spetsiifika
- Tegutsevate disainerite professionaalsuse tõstmine ja säilitamine, selleks peab olema pidev arenguprogramm. Koolituste käigus tutvustatakse uusi tehnoloogiaid, materjale, töövõtteid, korraldatakse õppereise
- Disainialaste teadmiste ja oskuste vahendamine ettevõtetesse: koolitus, nõustamine, ettevõtete disainialase nõustamisteenuse toetamine, rahvusvahelise töökogemusega disainerite kaasamine Eesti ettevõtetesse, tootmisettevõtete arendustoetuse meetmete käivitamine, disaini väärtustamine ettevõtluse toetusmeetmetes, disaini ja muude sektorite koostöös elluviidavate klastrialgatuste toetamine
- Parimate disainikasutajate tunnustamine
- Loomemajanduse töökoja väljaarendamine prototüüpide valmistamiseks, tiražeerimise hõlbustamiseks ja praktikate läbiviimiseks. Eesti disainihariduse kvaliteedi tõstmine, disainihariduse mõttekoda
- Disainialaste õppejõudude koolitamiseks tuleks luua spetsiaalsed programmid ja koostööprojektid, soovitatavalt rahvusvaheliselt tunnustatud tippkeskustes (Stanford, Rotmans jm)
- Info kättesaadavuse parandamine: disainikasutuse uuringute läbiviimine erinevates majandussektorites
- Tootedisaini arenguks vajaliku tootmiskogemuse olemasolu ärakasutamine

Ohud

- Hinnapõhiste riigihangete korraldamine ei soosi Eesti disaini, kuna ei võimalda tegeleda loova arendusega disaini mõistes, muutust ja loovust on väga keeruline protsessi käigus lisada
- Valdav osa Eesti ettevõtetest ei näe disaini potentsiaali strateegiliste eesmärkide saavutamisel ja lisandväärtuse loomisel ning ei saa aru, et disaineri kaasamine on pigem tulu kui kulu
- Rahaliste vahendite nappus
- Tootjate madal riskivalmidus
- Avalikus sektoris puuduvad disainiteemadel pädevad juhid ning spetsialistid, kes oskavad disaini sisse osta ja organisatsiooni heaks rakendada
- Ministeeriumide tasandil ei ole disain mitte kellegi valdkond – keegi ei vastuta
- Ettevõtluspoliitika on tööstusvedurite poole kaldu (disainiettevõtete käibed on väikesed, st ei vasta EAS-i toetusmeetmete kriteeriumidele) ning keskendub efektiivsuse tõstmisele ja optimeerimisele, mitte arendusele ja lisandväärtuse tõstmisele

5.6. ARENGUPROGNOOS 3-5 AASTAKS

Lähtudes kavadest “Disainivaldkonna riiklik tegevusplaan 2012-2013”, “Eesti kultuuripoliitika arengusuunad aastani 2020” ja intervjuudest valdkonna ekspertidega ja ettevõtjatega võib välja tuua järgmised arengusuunad.

- Strateegilise disaini rakendamisest tuleb kujundada üks peamisi Eesti eksportkaupade ja teenuste konkurentsieeliseid.
- Eestis loodud rahvusvaheliselt registreeritud ning eksporditavate brändide arv suureneb.
- Disainettevõtted on tugevamad ning nende käive kasvab ligi 2 korda, suureneb ka disainiettevõtete töötajate arv.
- Eesti suuremad ettevõtted arendavad uusi tooteid ja teenuseid majasisestes disainiosakondades. Väiksematel ettevõtetel on strateegiline koostöö disainibürooga.
- Eesti riik rakendab laiemalt avalike teenuste disaini, pakkudes oma elanikele kvaliteetseid, kasutajasõbralikke ja efektiivseid lahendusi.
- Eesti disainerid laiendavad koostööd nii avaliku kui erasektoriga ning suudavad oma teenuseid edukalt ekspordida.
- Disaini erialane haridus on valdkonnaülene, võimaldades siiski erialast spetsialiseerumist.

5.7. EKSPERDID JA ÜMARLAUD

Avaldame tänu töö valmimisele kaasa aidanud ekspertidele. Valdkonna töö on läbi arutatud 9. märtsil.

Nimi	Organisatsioon, ettevõte	Osalemine ümarlaual
Monika Järg	Eesti Disainerite Liit	✓
Ilona Gurjanova	Eesti Disainerite Liit	
Jane Oblikas	Eesti Disainikeskus	✓
Kaire Sõmer	Eesti Disainikeskus	✓
Martin Pärn	Eesti Kunstiakadeemia	✓
Inga Raukas	Eesti Kunstiakadeemia	
Ruth-Helene Melioranski	EDL liige, vabakutseline disainer	✓
Kadi Kreis	Tartu Kunstikool	
EKI partneritest osalesid:		
Jorma Sarv	Kultuuriministeerium	✓
Anu-Maaja Pallok	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	✓
EKI töögrupist osalesid:		
Marje Josing	Eesti Konjunktuuriinstituut	✓
Triin Vahi	Eesti Konjunktuuriinstituut	✓
Kiira Martens	Eesti Konjunktuuriinstituut	✓

Disaini valdkonna tegevused Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK) järgi

74101 Disainerite tegevus

- tekstiili-, rõiva-, jalatsi-, ehte- ja mööblidisain
- muude sisekujunduselementide ning muude moe- ja tarbekaupade disain
- tööstusdisain, st toote spetsifikatsiooni ja väliskujunduse loomine ja arendamine, mis optimeeriks kasutamist, väärtust ja välimust, k.a materjalide, mehhanismide, vormi värvilahenduse, faktuuri ja pinnaviimistluse kindlaksmääramine, võttes arvesse inimeste omadusi ja vajadusi, ohutust ning turunõudlust
- pakendidisain
- graafiline disain
- 3-mõõtmeliste mudelite loomine
- sisekujundajate tegevus
- siseruumide dekoreerimine, k.a vaateakende kaunistamine, müügilette, -laudade dekoreerimine

Küsitletud töötleva tööstuse ettevõtete nimistu

Haapsalu

PVMP-EX OÜ

Keila

Ensto Elekter AS

Hansa Leather OÜ

Pärnu

Skano Group AS

Wendre AS

Rakvere

Henrietta AS

Räpina

Räpina Paberivabrik AS

Tallinn

A&G AS

Aquator OÜ

ARS Portselan OÜ

ARS Vasetööd OÜ

Baltika AS/ Baltika Grupp

Calisto Varahaldur OÜ

Estonia Klaverivabrik AS

Halju Kullassepad OÜ

Juveel OÜ

Linette AS

Liviko AS

Marat AS

Marmiton AS

Mekemood OÜ

Morritz Fashion OÜ

Märgikoda OÜ
Norrison OÜ
Proflin AS
Standard AS
Sunorek AS
Suva AS
Tallinna Keraamikatehas AS
Teaspon AS
Tere AS
Valio Eesti AS

Tartu

A. Le Coq AS
ARS Metallitöö OÜ
Estiko-Plastar AS
Ilves-Extra AS
Samelin AS
Sangar AS
Tarmeko Pehmemööbel OÜ

Viljandi

Delux OÜ
Galvi-Linda AS

Võru

Abris OÜ
Wermo AS

Harjumaa

Balteco AS
Kalev AS
Mang OÜ
4Room OÜ
Printtare AS



Jõgevamaa

Põltsamaa Felix AS

Järvamaa

Viking Window AS

Lääne-Virumaa

Bellus Furnitur OÜ

Pärnumaa

Valley OÜ

Raplamaa

Balteco Mööbel OÜ

O-I Production Estonia AS

Viljandimaa

Toom Tekstiil AS

Eesti disainibüroode võrgustiku liikmed

AD Angels OÜ
AKU Collective OÜ
Aprol Design Studio
Baas Disain OÜ
Blue Cat OÜ
Brand Manual OÜ
DF OÜ
The Division AS
Disainiosakond OÜ
Identity OÜ
Imagine AD OÜ
Imago OÜ
Iseasi OÜ
Karl Disain OÜ
Keha3 OÜ
Kristina Design OÜ
Kristian Steinberg OÜ
KO! OÜ
Konstruktor OÜ
Koor
Kriss Soonik
Leather Design OÜ
Kromo Disain OÜ
Mare Kelpman Tekstiilistudio OÜ
Mooki OÜ
Optimist Group
Plurium OÜ
Ringtac Studios OÜ
Sviiter OÜ
Adell Taevas OÜ
Taikonaut OÜ
Ten Twelve OÜ
Valge.org OÜ
Velvet OÜ
Varm Country OÜ